

שאלה פ"ח) אמרו חז"ל דכל מצוות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות, יש לחקור במצוות דרבנן שהזמן גרמא האם נשים גם פטורות או לא?

שאלה פ"ט) אמרו חז"ל בכמה דוכתי מודה רבי שמעון בפסיק רישיה ולא ימות, יש לחקור האם בכה"ג יהיה נמי חייב קרבן חטאת?

פתרון לחידודא- גליון מ"ד יום הכיפורים

שאלה פ"ו) איסור מוקצה למד"א שהוא דאורייתא, ילפינן לה מדכתיב והיה ביום השישי והכינו את אשר יביאו, אי"כ יש לחקור ביום הכיפורים דלא שייך האי קרא האם גם אז מוקצה דאורייתא?

שאלה פ"ז) היכן מצינו זמן מסוים, שאפ"י העבירות שבין אדם לחבירו יום הכיפור יכפר, אפילו כשלא ירצה את חבירו?

תשובה פ"ו) הנה כבר נסתפק בזה החת"ס (פסחים מז: בד"ה המבשל) שכתב, ואני מסתפק אף שייך מוקצה ביום הכיפורים מה"ת, דוהכינו אשר יביאו, ביום אשר יהא ראוי לאכילה, ובדעת תורה (סי' תרנ"א) הביא ספיקת החת"ס, וכתב דלמאי שכתב בשיטה מקובצת (ביצה ב.) דאף אם מוקצה מה"ת היינו דווקא גבי אכילה ולא לגבי טלטול, אי"כ זה לא שייך ביוה"כ דהא אין עירוב והוצאה ליוה"כ, ובשו"ת דברי יציב (או"ח ס' רס"ה) כתב דאפילו טלטול נאסר רק משום הוצאה, וכיון דלא נאסר הוצאה ביוה"כ אי"כ תו ליכא איסור מוקצה מה"ת.

תשובה פ"ז) כתב בשדי חמד מערכת יום הכיפורים (סי' ב' אות י"ד), ראיתי להרב מראה הגדול (ח"א בדרוש ו' בד"ה ואשר), שכתב דהא דבעינן ריצוי לחבירו היינו בשאר שנים, אולם בשנת השמיטה כיון שמקיים מצוות השמיטה כתיקונה ומשמש חובות חבירו, גם ה' לא ימנע טוב ומכפר לו גם עבירות שבין אדם לחבירו בלא ריצוי מדה כנגד מדה, את"ל, והוסיף שאעפ"י שלא מצא סתירה מפורשת לזה, מכל מקום אין דעתו נוהה בזה, וסבירא ליה דליכא להאי חילוקא ובכל שנה אין יום הכפורים מרצה עד שירצה את חבירו.

חמדת הדף פסחים קו- קי"א

דף ק"ו

מי ששכח ולא הבדיל במוצאי יו"ט האם יש לו תשלומין

אמרי בני רבי חייא מי שלא הבדיל במוצאי שבת מבדיל והולך בכל השבת וא"ר זירא עד רביעי- ונחלקו הפוסקים מה יהיה הדין במי שלא הבדיל במוצאי יו"ט, האם גם התם יש תשלומין, והברכי יוסף (סי' תצ"א) הביא בשם שו"ת בית יהודה (ח"ב) שחקר בזה, וכתב דגם במוצאי יו"ט יכול להבדיל כל השבוע, והברכי יוסף כתב דאין ראייתו מכרעת, ואין לסמוך על זה, הביא דבריהם השערי תשובה (סי' תצ"א סק"א), ובספר הקובץ על הרמב"ם סוף פ' כ"ט דשבת כתב דסתמית הפוסקים שסמכו הפוסקים על מה שכתבו גבי הבדלת מוצאי שבת, ומסתמא זמנו כל השבוע, אם לא שיש יותר מג' ימים ולדינא צ"ע.

ובח"ו רעק"א (על גליון השו"ע) כתב שכל הכמי פראג הסכימו דשל יו"ט אין לו תשלומין כלל, ורצה לומר דאולי יום אחד יש לו תשלומין, ובשו"ת מהר"א (או"ח סי' צ"ב) פסק כך, דרק ביום א' לאחר יו"ט יש תשלומין ותו לא, וכן כתב החיד"א בספרו יוסף אומץ (סי' תקנ"ח) דמי שלא הבדיל במוצאי יוה"כ מחמת שהיה אונן, אין לו תשלומין רק למחר.

מי שאינו אוהב יו"ט האם יכול לכתחילה לקדש על הפת

ע"ב) זימנין דחביבא עליה ריפתא מקדש אריפתא זימנין דחביבא ליה חמרא מקדש אחמרא- כן פסק הרמב"ם (פכ"ט מה"ש שבת ה"ט) שאם הוא מתאוה ליו"ט יותר נוטל דיו ומברך המוציא ומקדש ואח"כ בוצע ואוכל, ובדרכי משה (סי' ע"ב סק"ג) הביא משו"ת אור זרוע (הל' ע"ש סי' כ"ה) דמי שאינו שותה יין יקדש על הפת, וכ"ה בתשובות מימונית (סוף פתח הפלאה סי' ד'), שיקדש על הפת, אולם בהגהות מימונית (על הרמב"ם הג"ל) מביא בשם רב שרירא דתימא גדולה לומר על רב שיקדש על פת במקום שיש יין, הא אמרין זוכרנו על היין, והוסיף וכן ראיתי נוהגים דאפילו מי שאינו שותה יין מחזור אחר יין לקידוש.

והמגן אברהם (סק"ט) דהא דכתב האור זרוע דאם אינו שותה יין, כוונתו אם נדר על עצמו שלא שותה יין, ורק בכה"ג קאמר דיקדש על הפת, אולם באמת כשאנו מקדש עליו איז יש לפסוק כהרב בית יוסף דיש לדחוק עצמו לקדש על היין, וראה דבר נפלא במהרש"א (מגילה זו): בהא דאמר רבי זכאי ולא בטלתי קידוש היום, היינו שהאריך ימים בזה שקידש על היין ולא על הפת.

דף ק"ז

קישור וביאור ב' ההלכות שאמר רבא

אמר רבא

ד' הרבינו מנוח כתב דטעם הפטור דכיון שהיא טרודה בתיקון המאכל פטורה כמו שפטרנו במצוות עשה שהזמן גרמא, והא דמשמש חייב כיון דכל הקונה עבד או שוכר אותו לשמשו כקונה אדון לעצמו, ומש"ה חייב.

האם גם בסוכה אמרין אף הם היו באותו הנס

ע"ב) נשים חייבות בד' כוסות שאף הם היו באותו הנס- ובתוס' הקטו דמ"ש מסוכה שפטרנו מסוכה אף שהיו באותו הנס של כסוכות הושבתי את בני ישראל, ותייצו דרק דבבר של דאורייתא פטורוהו דהזמן גרמא, אולם בד' כוסות שהוא מדרבנן תיקנו אף לנשים שהיו באותו הנס, ויעו' בשער המלך (פ"ד מהל' חמץ ומצה), שתי' דכיון שהמצווה לא באה על ידי הנס שהיו בסוכה ונמלטו ממנה, אי"כ בסוכה שלא היו בשום סוכה ועניי' כבוד היו רק לכבוד מפני השרב, ועוד תירץ דאף הם היו באותו הנס הוא כפי' הרשב"ם שהם היו עיקר הנס וזה לא שייך בסוכות.

ובערוך לנר (סוכה כח:), תמה על ת' א' דשער המלך דהענינים לא היה בשביל הסכנה, מדברי התוס' (באן) משמע דאף סוכות היה משום הצלה מהסכנה, דהא היה הענינים מגינים עליהם מסוכת נחש ועקרב, ובשו"ת הת"ס (או"ח סי' קפ"ה), כתב עוד, דהניחא למד"א ענני כבוד היו יובן ת' העשר המלך, אולם למד"א סוכות ממש, והביא האליה רבה (סי' תרכ"ה) בשם הרוקח דהכוונה דבמלחמת סיחון ועגו' ישבו בסוכות חוץ מאליהם כסוכת הלוחמים ביום קרב, הרי שאין בזה שום שייכות לנשים, ובשו"ת שואל ומשיב (תליתאה ח"א סי' תמ"ג), תמה דאם דכדברי הרוקח הג"ל יקשה על הב"כ שכתב שצריך לכוון בשעת ישיבת סוכה בקרא כי בסוכות הושבת, ואי סוכות ממש וקאי על מחמת סיחון ועגו' יש לתמוה דמה שייך הוא לסוכות.

דף ק"ט

תירוצו דברי הרמב"ם שכתב דגם בזמן הזה השמחה בבשר ויין

ועכשיו שאין בית המקדש קיים אין שמחה אלא ביין- נתקשו מפרשי הש"ס מכאן על דברי הרמב"ם (הלכות יו"ט פ"י ה"ח) שהאגמים אוכלים בשר ושותין יין, דאין שמחה אלא בבשר, ואין שמחה אלא ביין, והא מדברי הגמ' כאן משמע להדיא דדי ביין לבד, וב"ש של שלמה (ביצה פ"ב סי' ה') תירץ, שאין כוונת הגמ' למעט בשר, אלא כוונת הגמ' דבזמן ביהמ"ק היה השמחה גדולה אפילו לא יין אלא בבשר לבד די, משא"כ עתה בזמן הזה לא די בבשר ועינין בכדי לטמח גם יין, ובכפופת תמרים (סוכה מב:) תירץ, שכוונת הרמב"ם שפעמים השמחה הוא בבשר, והיינו בזמן שביהמ"ק היה קיים, ופעמים השמחה הוא ביין והיינו בזמן הזה, ויעו' שם שתי' בעוד אופן.

והב"ח (סו' תקכ"ט) תירץ, דבזמן שביית המקדש היה קיים עיקר שמחה בשלמים

משום דיש בו ב' דברים א'- הבאת שלמים לה', ב'- שמחת אכילת בשר, משא"כ ביין שאין בו אלא חדא שמחה, אולם עתה שאין בית המקדש קיים אין עיקר השמחה אלא ביין כדכתיב ויין ישמח לבב אנוש, אולם בשר לא ישתכן בו קרא שהוא משמח כי היכי דמציינו ביין.

אמירת ברכת מעין שבע בליל פסח שחל בשבת

ע"ב) אמר רב נחמן אמר קרא ליל שימורים הוא לה' לילה המשומר מן המזיקים- והנה הטור (סי' תפ"ז) הביא דברי ספר המנהיג (הל' פסח סי' נ"ב) שאם חל ליל פסח בשבת אין אמרין ברכת מעין שבע, דכל התקנה הוא בשביל המתאחרים לצאת מבית הכנסת (שבת כד:), ובליל פסח השמור מהמזיקים אינו צריך, וכ"ה במאירי (פסחים קט:), ובהרבה ראשונים יעו' ריטב"א (ר"ה יא:) המכתם (פסחים קט:), ובשו"ת הריב"ש (סי' לד'), ובשו"ת הרשב"ש (סי' שצ"ח) שגם כתבו שאין לומר ברכת מעין שבע, וכ"פ המחבר (סי' תפ"ז), ובשו"ת הרדב"ז (סי' ט"ז), כתב, שמי שאומר דעת חיצונית הוא ואינו ראוי לקרותו מחלוקת.

וראה בשו"ת יביע אומר (ח"ב או"ח סי' כ"ה) שיצא חוצץ בזה, על ת"ח אחד שרצה להצריך אמירתה עפ"י הקבלה, וכתב שאין לצייט לו, והוא מחזיר שיש כאן ספק ברכה לבטלה, והוא ענון תמור מאוד, ואם שומעים מי שאומר אין לענות אחריו אמן.

דף ק"ט

צוואת רבי יהודה החסיד האם הדינים נוהגים גם בבחור שהגיע לשנת העשרים

ע"ב) כללא דמילתא כל דקפיד קפדי בהדיה- מפורסמים דברי השו"ת שב יעקב (סי' כ"ג) דצוואת רבי יהודה החסיד לא נאמרה אלא לבניו, ואם כן במקום שאינם רוצים לחוש יש להם על מה לסמוך, ויעו' בשו"ת נודע ביהודה (אהע"ז מהדו"ת סי' ע"ט) בכשהוסיפו להחנות שם בין האירוסין לנשואין והטעם הוא כשם אבי הכלה, אם יש לחוש בזה לצוואת ריה"ח, וכתב ואלו היתר מטעם הג"ל שהצוואה הוא לבניו, ב' דאפשר דבשם המוספים ואינו מן הלידה ליכא קפידא, ובשו"ת תורת חסד לובלין (אהע"ז סי' ל"ט), האריך בדברי נודב"י אלו יעו"ש באריכות נפלאה.

ובשו"ת גנזי יוסף (סי' כ' אות ז') כתב דבר חידוש שאלו בשו"ת ערוגות הבשם שכתב דכל שלם הדברים של צוואת ריה"ח, הוא עד שנת העשרים, אולם אם הגיע לעשרים ועדיין לא נשא אשה, אין לו לחוש לשום דברשאל יהיה כל ימיו בעבירה כקידושין כט: עדיפא מהני הענינים, ועכ"פ בודאי שבצירוף היתר קל וודאי יש עלמה לסמוך.